

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1935 kl. 1 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar.

Uti en inom första kammaren väckt motion, nr 219, har herr von Heland — under åberopande av att enligt kungl. kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 477) angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter kommissionär med uppgift att i vissa avseenden tillhandagå allmänheten skall finnas anställd hos vissa statsdepartement och förvaltningsmyndigheter, samt att jämlikt domsagostadgan kommissionär vidare skall finnas anställd i varje domsaga, medan däremot gällande författningar icke syntes föreskriva, att kommissionär skall finnas anställd vare sig hos överdomstolarna eller hos underdomstolarna i stad — hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla, att kommissionärer måtte vardå anställda jämväl hos rikets rådhusrätter och överdomstolar med de åligganden, som angivas i »den berörda författningen».

Motionen.

Till grund för sin hemställan åberopar motionären i huvudsak följande:

Att kommissionär icke vore anställd hos rådhusrätter och överdomstolar medförde svårigheter och extra kostnader för den rättssökande allmänheten. Ville någon ingiva handlingar till en rådhusrätt eller där uttaga bevis eller erhålla andra uppgifter, måste han hänvända sig till någon i orten bosatt person, så snart han icke själv kunde infinna sig på kansliet. Kostnaderna härför torde som regel överstiga vad kommissionär ägde erhålla för motsvarande uppdrags utförande. Ännu mera anmärkningsvärt framträdde de angivna svårigheterna, då part skulle ingiva handlingar till överdomstolarna, hos vilka målen i allmänhet utföras genom skrifers ingivande. Kunde han icke själv infinna sig på expeditionen, måste han lämna på orten bosatt person i uppdrag att utföra ärendet. Rättegångsbalken uppehölle visserligen den tanken, att den, som ingåve handlingarna i målen, även utförde partens talan och torde med utgångspunkt härifrån ställa sig avvisande till möjligheten att hos myndigheten anställd kommissionär skulle få ingiva handlingarna. I verkligheten hade emellertid den, som ingåve handlingarna, som regel icke mer med målet att göra än vad skulle tillkomma en kommissionär. Att under sådana förhållanden avböja möjligheten att låta sär-

skilt tillsatt kommissionär ingiva handlingarna till det låga pris, som är angivet i författningarna, syntes sakna varje fog. Vad anförts om ingivande av handlingar gällde givetvis med ännu större styrka sådana ärenden som uttagande av bevis eller inhämtande av andra uppgifter. I detta sammanhang kunde ock framhållas såsom önskvärt, att allmänheten utan anlitande av kommissionär städse skulle kunna direkt korrespondera med landets myndigheter och på så sätt insända handlingar och erhålla handlingar direkt översända till sig. Utredning härom syntes böra företagas. —

Något yrkande i sist antydda riktning göres likväl icke i motionärens slutliga hemställan.

Gällande bestämmelser.

Enligt den s. k. domsagostadgan skall i varje domsaga finnas anställd kommissionär med åliggande att under tjänstemannaansvar och mot bestämt arvode tillhandgå den rättssökande allmänheten med ingivande till domaren — alltså icke till häradsrätten — av handlingar samt uttagande och översändande till enskild av dylika. I den i motionen likaledes åberopade kungörelsen den 30 juni 1933 lämnas i stort sett motsvarande bestämmelser om kommissionärer vid ett stort antal statliga förvaltningsmyndigheter. Kommissionärer med författningsmässigt reglerad verksamhet saknas sålunda i regel vid rikets allmänna domstolar i olika instanser, varvid ju dock, som nämnts, behovet av kommissionärer vid häradsrätterna i stort sett fylles av de i domsagostadgan avsedda kommissionärerna, varjämte kommissionär skall vara anställd vid vattendomstolarna samt, för ärenden angående inteckning i fartyg, vid Stockholms rådhusrätt. Motionären har ock begränsat sitt yrkande till att avse förhållandena vid underdomstolarna i stad och överdomstolarna, varmed närmast synes avses hovrätterna.

Reformförslag.

I en vid 1920 års riksdag i första kammaren väckt motion, nr 35, hemställdes, att riksdagen ville besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om vilka lättnader, som i vissa i motionen berörda eller närstående hänseenden skulle kunna beredas den rättssökande allmänheten. Sedan kammarens första tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, i sitt utlåtande hemställt att första kammaren måtte besluta anhållan hos Kungl. Maj:t om utredning angående beredande åt den rättssökande allmänheten av lättnader vid handlingars ingivande till offentliga myndigheter jämte i samband därmed stående spörsmål, samt första kammaren bifallit utskottets hemställan och andra kammaren biträtt detta beslut, anhöll riksdagen i skrivelse den 31 mars 1920 (nr 91) om utredning i berörda hänseenden. Kungl. Maj:t uppdrog utredningen åt f. d. hovrättsrådet G. Lilienberg, som den 31 december 1920 avlämnade utredningens resultat jämte förslag dels till förordning angående rätt att med allmänna posten till offentlig myndighet insända handlingar m. m., dels ock till kungörelse angående anställande av kommissionär hos rådhusrätt, magistrat och stadsstyrelse.

I fråga om dessa spörsmåls historik och de principiella frågor, som enligt den sakkunniges förmenande därvid borde komma till beaktande, kan ut-

skottet sålunda hänvisa till utredningen, vilken likvisst i det avseende, varom här är fråga, icke föranlett några lagstiftningsåtgärder.

I anledning av motionen har utskottet efter i föreskriven ordning gjord hemställan erhållit yttranden från rikets hovrätter, varjämte föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfunds styrelse beretts tillfälle yttra sig över densamma. Dessutom hava flertalet av rikets rådhusrätter till vederbörande hovrätt inkommit med yttranden över i motionen berörda ämnen. Ifråga om yttrandenas innehåll får utskottet lämna följande redogörelse.

Yttranden.

A. Kommissionärers anställande vid överdomstolar.

Samtliga hovrätter hava förklarat sig icke hava något att erinra mot att hos dem kommissionärer anställas med författningsenligt reglerad verksamhet.

Svea hovrätt gör i detta avseende icke något närmare uttalande.

Göta hovrätt har intet att erinra mot anställande av överdomstolskommissionärer med uppgift allenast att uttaga bevis och avskrifter eller att inhämta uppgifter, men betonar, att verkliga rättegångsombuds åligganden äro av helt annan och mera krävande art än de, som tillkomma kommissionärer enligt i motionen omförmälda författningar, varjämte hovrätten vidrör spörsmålet om advokatkärens ställning till frågan.

Hovrätten över Skåne och Blekinge företräder i stort sett samma synpunkter som de av Göta hovrätt berörda.

Hovrätternas yttranden äro som bilagor fogade vid detta utlåtande (bil. A—C).

I de av rådhusrätterna avgivna yttrandena har i allmänhet förevarande del av motionen antingen förbigåtts eller uttryckligen undantagits. Dock hava ett antal nedan närmare angivna rådhusrätter inskränkt sitt yttrande till ett allmänt tillstyrkande av motionen och torde därmed kunna anses hava uttalat sig jämväl i nu ifrågakomna avseende. De rådhusrätter å andra sidan (Kalmar och Trosa), som uttalat sig i helt avstyrkande riktning, ha därvidlag endast tagit ställning till frågan om kommissionärers anställande hos dem själva.Utförligare uttalanden rörande anställande av kommissionär hos överdomstolarna hava lämnats av rådhusrätterna i Trälleborg (bil. L) och Falun.

B. Kommissionärers anställande vid rådhusrätterna.

Samtliga hovrätter hava även härvidlag uttalat sig för ett ordnande av kommissionärernas verksamhet.

Svea hovrätt har i övrigt intet närmare uttalande i frågan.

Göta hovrätt tillstyrker anställande av rådhusrättskommissionärer med åligganden, å vilka de i ovan åberopade kungörelse den 30 juni 1933 angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter meddelade föreskrifterna i huvudsak syntes kunna vinna tillämpning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge förordar å sin sida, att vid utfärdande av bestämmelser rörande kommissionärer vid rådhusrätterna de stadganden böra tillämpas, som gälla rörande domsagokommissionärerna.

I övrigt får utskottet även i denna del hänvisa till yttrandena (bil. A—C).

Rådhusrätterna gå i sina yttranden ofta närmare än hovrätterna in på nu föreliggande spörsmål, merendels under starkt betonande av de lokala förhållandena. Åtskilliga rådhusrätters yttranden innefatta dock därjämte en belysning av frågan ur allmännare synpunkter eller från principiella utgångspunkter och hava därför som bilagor fogats vid utskottets utlåtande.

Avstyrkande yttranden hava avgivits endast av rådhusrätterna i Kalmar och Trosa. I åtskilliga övriga yttranden ifrågasättes dock värdet av den föreslagna lagstiftningen, ehuru vederbörande rådhusrätter ansett sig sakna förutsättningar för ett allmännare bedömande av hithörande spörsmål och därför uttalat sig varken för eller emot (exempelvis rådhusrätten i Halmstad, bil. H). Övriga yttranden torde kunna betecknas såsom tillstyrkande.

Uttalanden med ett allmänt tillstyrkande av motionen utan närmare motivering hava avgivits av rådhusrätterna i Göteborg (bil. F), Malmö (bil. G), Gävle, Simrishamn, Sundsvall, Köping, Örebro, Karlstad, Kristinehamn, Norrtälje, Sigtuna, Vaxholm, Umeå, Örnsköldsvik, Uddevalla Lysekil, Mariestad, Vimmerby, Västervik, Söderköping, Norrköping, Motala, Landskrona, Karlskrona, Karlshamn, Kristianstad, Hedemora, Säter, Luleå, Sala, Söderhamn, Västerås och Filipstad.

Till belysande av olika rådhusrätters ställning till frågan vill utskottet anföra följande.

Stockholms samfällda rådhusrätt anför, att behovet av en ordnad kommissionärsverksamhet länge stått klart för rådhusrätten, som även gjort egna tidigare framställningar i ämnet, särskilt i samband med den mera vittutseende och även i motionen berörda frågan om utvidgning av rätten att till offentlig myndighet insända handlingar med posten. Rådhusrätten funne dock detta samband icke vara av den art, att det kunde omöjliggöra en fristående lösning av frågan om anställande av kommissionärer hos rådhusrätterna. I övrigt får utskottet hänvisa till rådhusrättens yttrande med därvid fogade handlingar (bil. D och E).

Då det av rådhusrätten i Trosa, vilken ju avstyrker kommissionärsväsendets reglerande genom lagstiftning, avgivna yttrandet är belysande för hithörande frågors ordnande i mindre städer, finner utskottet lämpligt återgiva detsamma (bil. I). Detsamma är förhållandet med det av rådhusrätten i Kalmar avgivna, likaledes avstyrkande yttrandet (bil. K).

Yttranden i tillstyrkande riktning med mer eller mindre uttömmande motivering hava avgivits, utöver ovan nämnda, bland annat av rådhusrätterna i Södertälje, Nyköping, Eskilstuna, Arboga, Falun, Östersund, Växjö, Alingsås, Ulricehamn, Hälsingborg, Lund, Ystad, Trälleborg och Karlskrona.

Av dessa yttranden inhämtas i huvudsak följande.

Enligt den av motionären omförmälda kungörelsen den 30 juni 1933 skall, liksom förhållandet varit under tidigare gällande bestämmelser, kommissionär

vara förordnad hos överexekutor. Överexekutor utgöres i flertalet av landets städer, som icke lagts under landsrätt — och sålunda icke blott av sist uppräknade — av magistraten eller någon dess ledamot, d. v. s. ofta samma personer som vederbörande stads rådhusrätt. På samma sätt torde i regel den sålunda hos överexekutor förordnade kommissionären i avsevärd utsträckning även anlitas som kommissionär hos icke blott rådhusrätten, utan även hos inskrivnings-, konkurs- och ägodelningsdomare i staden m. fl. myndigheter, varvid även tillämpades en taxa i överensstämmelse med den i nyssnämnda kungörelse föreskrivna. Denna utveckling hade ofta befordrats därigenom, att kommissionärgörömbålen hos överexekutor som oftast endast i obetydlig omfattning förslog till att regelbundet sysselsätta kommissionären, varjämte den rättssökande allmänheten i stor utsträckning syntes hysa den uppfattningen, att kommissionären vore anställd även hos vederbörande rådhusrätt och domare, vadan det ofta förekomme, att handlingar, som skulle ingivas till dessa, adresserades till deras »kommissionär». I enstaka fall hade även formliga förordnanden för dylik kommissionär givits (Malmö, Hälsingborg), vilken anordning slagit väl ut. Dock torde det å andra sidan knappast förekomma, att rättsförluster förorsakades enskild person genom misstag om förefintligheten av kommissionär. Huru förhållandena i detta fall plägat ordnas belyses bland annat i det tidigare omnämnda yttrandet av rådhusrätten i Halmstad (*bil. H*).

Föreningen Sveriges stadsdomare tillstyrker i sitt yttrande bifall till motionen (*bil. M*).

Från *Sveriges advokatsamfund* har intet yttrande avgivits.

Av vad ovan och i de avgivna yttrandena över motionen anförts torde framgå, att behovet av kommissionärer vid rikets överdomstolar och rådhusrätter, åtminstone i större och medelstora städer, visat sig så påtagligt, att kommissionärsverksamhet som regel i en eller annan form redan anordnats. Att därav följt betydande olikformighet torde ligga i öppen dag. Å andra sidan har detta förhållande givetvis medfört, att behovet av lagbestämmelser nog gjort sig mindre kännbart. Uppenbarligen skulle det dock vara till fördel, särskilt för allmänheten utom vederbörande stad, att kommissionärsväsendet vunne en fastare utformning och mera enhetlig reglering. Största vinsten synes dock, även om frånvaron av under tjänstemannaansvar verksamma kommissionärer hittills icke medfört allvarigare olägenheter, vara att förvänta ur rättssäkerhetens synpunkt. Någon mera avsevärd olägenhet, såsom ökad omgång eller kostnad för den rättssökande allmänheten, synes näppeligen vara att befara och torde i varje fall ej kunna motväga de fördelar, som — åtminstone för de något större domstolarnas del — kunna väntas bliva följden genom ett mera enhetligt ordnat kommissionärsväsen.

Förevarande motion utmynnar i hemställan om åtgärder för kommissionärers anställande vid stads- och överdomstolar. Bortsett redan därifrån, att begreppet överdomstolar icke med nödvändighet behöver omfatta enbart hovrätterna, torde emellertid böra ifrågasättas, huruvida en nyreglering

Utskottet.

av kommissionärsväsendet i stad bör inskränkas till att avse verksamhet vid rådhusrätterna i egentlig mening. Som ovan anförts, har ofta verksamheten för de kommissionärer, som efter lokala initiativ anställts i ett flertal städer, givits en vidare ram. Lämpligt torde därför vara att vid kommissionärsväsendets ordnande jämväl kommer under omprövning, huruvida därvid icke bör inbegripas kommissionärsverksamhet även hos exempelvis städernas konkurs-, inskrivnings- och ägodelningsdomare, vid stadsstyrelser samt hos magistraterna även i andra avseenden än dem, där redan enligt nu gällande bestämmelser kommissionär skall finnas anställd.

På den närmare utformningen av hithörande bestämmelser saknar utskottet anledning att ingå, då ordnandet av kommissionärsväsendet givetvis ändock måste föregås av undersökningar och torde komma att röna inflytande av de lokala förhållandena. Detsamma är förhållandet med den av motionären utan särskilt yrkande berörda frågan om utvidgad rätt för enskild att genom allmänna posten träda i förbindelse med myndigheter och offentliga befattningshavare, en fråga som för övrigt ingående behandlats i f. d. hovrättsrådet Lilienbergs härovan omförmälda utredning. Utskottet, som sålunda varken har anledning ansluta sig till därvid anförda synpunkter eller finner allt gjort som härvidlag kan göras till undvikande av onödig omgång och formalism, särskilt i avseende å hithörande förhållanden vid överrätterna, förmodar emellertid att åtskilliga av dessa spörsmål enligt sin egen natur komma att beaktas i samband med kommissionärsväsendets ordnande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren för sin del måtte besluta att i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för författningsmässigt ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen.

Stockholm den 25 april 1935.

Å utskottets vägnar:

O. A. NORDBORG.

Närvarande: Herrar Nordborg, Berling, Rydberg,¹⁾ Björck, John, Hansson, Jacob, Sandström, Holstenson och von Mühlensfels.

---

¹⁾ Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Till riksdagens första kammarens tillfälliga utskott nr 2.

Genom remiss den 8 februari 1935 har Kungl. Maj:t, med överlämnande av en inom första kammaren väckt motion nr 219 om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar, anbefallt hovrätten att, sedan de under hovrätten lydande rådhusrätter beretts tillfälle yttra sig i ärendet, till utskottet överlämna yttrande över motionen.

I anledning härav får hovrätten, med överlämnande av de från rådhusrätterna inkomna yttrandena, anföra.

Hovrätten får, under hänvisning till vad i nämnda yttranden anförts, tillstyrka, att kommissionärer anställas vid rikets rådhusrätter. Vad därefter angår frågan om kommissionärers anställande vid hovrätterna får hovrätten, då behov av biträde åt allmänheten vid ingivande av handlingar till hovrätten samt vid anskaffande av laga kraftbevis med mera föreligger, förklara, att hovrätten icke har något att erinra emot att kommissionärer anställas jämväl vid hovrätterna.

Stockholm den 12 mars 1935.

På Kungl. hovrättens vägnar:

Birger Ekeberg.

Nils R. Piehl.

Bilaga B.

Till riksdagens första kammarens tillfälliga utskott nr 2.

Genom remiss den 8 februari 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt Göta hovrätt att, sedan de under hovrätten lydande rådhusrätter beretts tillfälle yttra sig, avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 219 om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar.

I likhet med de flesta under Kungl. hovrätten lydande rådhusrätter, som yttrat sig i anledning av motionen, får Kungl. hovrätten tillstyrka, att vid rådhusrätterna anställas kommissionärer. Beträffande dylik kommissionär synas de i kungl. kungörelsen den 30 juni 1933 angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter meddelade föreskrifter i huvudsak kunna vinna tillämpning.

Vidkommande därefter frågan om anställande av kommissionärer vid överdomstolarna får Kungl. hovrätten anföra: Kungl. hovrätten vill erinra, att i vademål och revisionsmål det på grund av stadgandena i 26 kapitlet 5 § och 30 kapitlet 26 § rättegångsbalken åligger part att inställa sig i hovrätt respektive Konungens nedre justitierevision antingen personligen eller genom ombud, försett med vederbörlig fullmakt att utföra partens talan. Vidare skall, då talan fullföljes genom besvär och besvärsskriften icke egenhändigt av parten undertecknats, behörig fullmakt till besvärens ingivande vara dem bifogad. De uppgifter, som åvila den som uppträder som ombud för part i överdomstolarna, inskränka sig icke till ingivande och uttågande av hand-

lingar. Kungl. hovrätten vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på rättegångsbalkens bestämmelser om muntliga förhör vid överdomstolarna och om det utsträckta muntliga förfarande, som torde komma att införas i hovrätterna i samband med en blivande processreform. Av det sagda framgår, att dessa rättegångsombuds åligganden äro av helt annan och betydligt mera krävande art än de, som tillkomma kommissionärerna i de i motionen omnämnda författningarna.

Behov av kommissionärer vid överdomstolarna kan icke heller anses föreligga, då i städer, där dessa domstolar äro förlagda, finnas advokater, och dessa äro bäst lämpade att såsom ombud tillvarata den rättssökande allmänhetens intressen. I varje fall torde man icke rimligen kunna begära, att en kommissionär med det arbete och ansvar, som är förenat med bevakande av mål vid domstol, skall kunna åtnöjas med arvode enligt de taxor, som bestämts för kommissionär i domsagor och hos statens förvaltningsmyndigheter.

Emot anställande vid överdomstol av kommissionärer med uppgift allenast att uttaga bevis och avskrifter eller att inhämta uppgifter har Kungl. hovrätten intet att erinra. Kungl. hovrätten vill dock anmärka, att i Göta hovrätt sedan lång tid tillbaka funnits och alltjämt finnas antagna s. k. hovrättskommisseries, som gå allmänheten tillhanda. För dessa kommissaries finnes emellertid ingen instruktion utfärdad, och de uppbära inga andra arvoden än dem, de erhålla för sina uppdrag. Dessa arvoden kunna, efter vad Kungl. hovrätten förvissat sig om, icke anses oskäligen. Antalet kommissaries är två, av vilka dock för närvarande endast en tjänstgör. Denne träffas varje dag å hovrätten. Brev och försändelser adresserade till »kommissionären hos Göta hovrätt» omhändertagas av honom. Så länge denne kommissarie tjänstgör, kan han alltså ombesörja uttagande och översändande av bevis och avskrifter samt besvara förfrågningar.

Från rådhusrätterna inkomna yttranden bifogas.

Jönköping den 7 mars 1935.

På Kungl. hovrättens vägnar:

G. Fischer.

Gunnar Arbman.

Bilaga C.

Till Riksdagens första kammarens tillfälliga utskott nr 2.

Genom remiss den 8 februari 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt hovrätten över Skåne och Blekinge att, sedan de under hovrätten lydande rådhusrätterna beretts tillfälle yttra sig, avgiva utlåtande över en inom första kammaren innevarande år väckt motion nr 219 om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar. I anledning härav får hovrätten, med överlämnande av de till hovrätten inkomna yttrandena, anföra följande.

Enligt domsagostadgan skall i varje domsaga finnas anställd en kommissionär med åliggande att under tjänstemannaansvar tillhandtaga med ingivande till domaren av ansökningar och andra handlingar, med uttagande och översändande av expeditioner och ingivna handlingar samt med anskaf-

fande och översändande av avskrifter och bevis. I kungl. kungörelse den 30 juni 1933 stadgas, att kommissionär med i stort sett liknande uppgifter som domsagokommissionärens skall finnas hos ett stort antal statliga förvaltningsmyndigheter, däribland statsdepartement, centrala ämbetsverk och länsstyrelser. Slutligen skall kommissionär vara anställd hos vattendomstolar samt, för ärenden angående inteckning i fartyg, hos Stockholms rådhusrätt. De allmänna överdomstolarna liksom även, med nyss angivna undantag, rådhusrätterna sakna emellertid kommissionärer.

Enligt hovrättens mening äga de skäl, som föranlett inrättande av kommissionärsbefattningar hos förut nämnda myndigheter, i det väsentliga även giltighet beträffande rådhusrätter. Vid dessa synes sålunda ungefär samma behov av kommissionär föreligga som i domsagorna. Hovrätten anser därför lämpligt, att bestämmelser utfärdas om anställande av kommissionärer hos rådhusrätterna, därvid de rörande domsagokommissionärerna givna stadgandena i allmänhet böra kunna vinna tillämpning.

För hovrättens del har allmänhetens behov i nu ifrågakommande hänseende tidigare tillgodsetts av s. k. hovrättskommisssarier, som förordnats av hovrätten. Under de sista tiotalen år hava ej dylika befattningshavare fungerat. I stället hava, då i enstaka fall handlingar insänts under »hovrättskommis-sionärens» adress eller det eljest funnits påkallat, försändelser av dylikt slag överlämnats till någon hovrättens extra tjänsteman, som vidtagit erforderliga åtgärder därmed. Enligt rådande praxis betjänas allmänheten även direkt per post av hovrättens expeditioner. Sålunda sändas på detta sätt t. ex. lagakraftbevis från sekreterarexpeditionen även efter rekvisition från enskild person och utan annan avgift än för postporto. Ehuru behov av kommissionär i hovrätten ej gjort sig särskilt gällande, synes det likväl hovrätten vara av vikt, att sådan befattning där inrättas och författningsenligt regleras. Hovrätten får därför tillstyrka, att motionens syfte även för hovrättens del förverkligas, dock bör härvid påpekas, att inom en hovrättskommis-sionärs verksamhetsområde ej bör inrymmas ombudsmannaskap i hovrättsprocess, i vilket avseende helt andra regler än de för kommissionär vanliga böra gälla.

Malmö den 13 mars 1935.

På Kungl. hovrättens vägnar:

S. Bruzelius.

E. Ahlgren.

Bilaga D.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Svea Hovrätt.

Genom skrivelse den 11 innevarande februari har Kungl. Hovrätten be-rett Stockholms rådhusrätt tillfälle att avgiva yttrande i ärende rörande fråga om anställande av kommissionär vid rikets rådhusrätter och överdomstolar.

Frånsett ärenden angående inteckning i fartyg, för vilka enligt kungl. kungörelsen den 1 november 1901 skall hos Stockholms rådhusrätt finnas anställd kommissionär torde det äga sin riktighet att, såsom motionären anför, gällande författningar icke föreskriva, att kommissionär skall finnas anställd vare sig hos överdomstolarna eller hos underdomstolarna i stad. Vid sådant förhållande har i varje fall inom Stockholms rådhusrätt något

anställande av kommissionär för övriga rättsärenden icke ansetts kunna ske. Då Kungl. Maj:t reglerat denna fråga för visst särskilt fall, torde det icke tillkomma rådhusrätten själv att komplettera denna reglering genom egna föreskrifter.

Att däremot behov av en dylik komplettering föreligger, har för rådhusrätten länge stått klart. Sin uppfattning i detta hänseende fick rådhusrätten tillfälle att framlägga, då Stockholms magistrat och samfällda rådhusrätt den 28 oktober 1921 avgåvo underdåniga utlåtanden över ett av f. d. hovrättsrådet G. Lilienberg den 31 december 1920 avgivet betänkande med förslag till förordning angående rätt att med allmänna posten till offentlig myndighet insända handlingar m. m. Nämda betänkande åtföljdes bland annat av ett förslag till kungörelse angående anställande av kommissionär hos rådhusrätt, magistrat och stadsstyrelse. Till detta förslag samt vad magistraten och rådhusrätten¹⁾ i sina här i avskrift bilagda utlåtanden däröver anförde tillåter sig rådhusrätten nu hänvisa, allenast med det tillägg, att hänvisningen till 1920 års domsagostadga bör utbytas mot hänvisning till nu gällande föreskrifter. Till bevis, att även sedermera önskemål om inrättande av en ordnad kommissionärsverksamhet vid rådhusrätten yppats, får rådhusrätten vidare bilägga avskrift av en den 10 maj 1928 av dåvarande aktuarien vid rådhusrätten till magistraten ingiven framställning i ämnet.¹⁾ Denna framställning har icke hittills föranlett någon åtgärd, beroende på att man ansett sig i det längsta böra avvakta ett resultat av den Lilienbergska utredningen i frågan. Att något sådant resultat ännu icke lär föreligga, torde hava sin förklaring i att i denna utredning förslaget i vad det avser kommissionärer sammankopplats med en vida mera vittutseende fråga, nämligen rörande utvidgning av rätten att till offentlig myndighet insända handlingar med posten, i vilket hänseende förslaget torde hava mött åtskillig kritik (se härom t. ex. överståthållareämbetets här i avskrift bifogade utlåtande av den 3 januari 1922).¹⁾

Under återopande av vad rådhusrätten sålunda anført får rådhusrätten alltså för sin del förorda att denna fråga nu utan ytterligare dröjsmål löses genom statsmakternas försorg.

Därest åtgärder i detta avseende vidtagas, synas de, i likhet med vad det Lilienbergska förslaget avsåg, böra utsträckas att omfatta kommissionärsuppdrag jämväl i ärenden, som handläggas av magistrat.

Motionen avser såsom nämnts jämväl anställande av kommissionärer hos överdomstolar. I detta hänseende torde något rådhusrättens uttalande icke vara påkallat.

Stockholms rådhus den 15 februari 1935.

På samfällda rådhusrättens vägnar:

Frans Aug. Lind.

W. Hilarion Wistrand.

¹⁾ Här uteslutet.

Bilaga E.

Till Konungen.

Genom överståthållareämbetet har Stockholms magistrat anmodats att i anledning av Eders Kungl. Maj:ts remiss den 6 maj 1921 avgiva underdånigt utlåtande över ett av f. d. hovrättsrådet G. Lilienberg avgivet betänkande med förslag till förordning angående rätt att med allmänna posten till offentlig myndighet insända handlingar m. m.

Betänkandet innehåller vidare ett förslag till kungörelse angående anställande av kommissionär hos rådhusrätt, magistrat och stadsstyrelse.

I vad förslagsställaren anfört rörande behovet och lämpligheten av att kommissionärer anställas jämväl hos nu ifrågavarande institutioner instämmer magistraten till fullo.

I förslaget 2 § stadgas, att kommissionärer skall förordnas av myndighet, hos vilken han skall vara anställd, dock att kommissionär hos rådhusrätt förordnas av magistraten. Vidare stadgas i 4 § att, därest, såsom enligt 1 § kan ske, flera kommissionärer äro hos en myndighet förordnade, myndigheten må, efter vad lämpligt finnes, mellan dem fördela de uppdrag, vilka icke uttryckligen äro lämnade till viss kommissionär. Måhända skulle sistnämnda stadgande kunna något omformuleras i syfte att tydliggöra, vad som väl bör vara förhållandet, eller att denna fördelning av ärendena bör verkställas av samma myndighet, som tillsatt kommissionärerna, d. v. s. beträffande kommissionärer hos rådhusrätt av magistraten.

Denna fördelning av ärendena mellan flera kommissionärer torde, vad angår rådhusrätt, som arbetar på avdelningar, i regel lämpligast ske sålunda, att viss eller vissa avdelningar anvisas åt varje särskild kommissionär. Magistraten har utgått från, att förslaget avfattning icke lägger hinder i vägen för en sådan anordning.

I 5 § av nu ifrågavarande förslag stadgas att vissa bestämmelser i stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning skola äga motsvarande tillämpning i fråga om myndighet och kommissionär, som förevarande kungörelse avser.

Magistraten har härutinnan till en början ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke de sålunda åberopade bestämmelserna hellre borde inarbetas i nu förevarande författning. Utan tvivel vore ett sådant tillvägagångssätt ägnat att bereda lättnad för dem, som bliva satta att tillämpa författningen. Särskilt skulle därigenom undgås de svårigheter i fråga om tolkning av hänvisningens innebörd, som eljest icke synas vara helt uteslutna.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

W. Hilarion Wistrand.

Bilaga F.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Göta Hovrätt.

Sedan rådhusrätten i Göteborg genom remiss den 11 innevarande februari beretts tillfälle att avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 219 om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar, får samfällda rådhusrätten härmed anföra följande.

Motionen innefattar hemställan därom, att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla, att kommissionärer måtte finnas anställda jämväl hos rikets rådhusrätter och överdomstolar med de åligganden, som angivas i kungl. kungörelsen den 30 juni 1933 angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter.

Samfällda rådhusrätten, som inskränker sitt yttrande över motionen till vad densamma kan hava avseende å rådhusrätten härstädes, vill i anledning av den i motionen gjorda hemställan erinra om, att det därmed avsedda syftet i huvudsak hittills torde hava vunnits genom att såsom kommissionär anlitats den kommissionär, som är anställd hos överexekutor härstädes, vilken stått till allmänhetens förfogande mot det arvode, som stadgas i förenämnda författning. I sådant avseende har jämväl den härstädes anställda förste stadstjänaren anlitats mot i regel enahanda arvode. Såvitt samfällda rådhusrätten har sig bekant, har några större olägenheter av det hittills tillämpade förfarings sättet icke förmärkts. Som den i motionen gjorda hemställan emellertid synes samfällda rådhusrätten lämplig, får samfällda rådhusrätten för sin del tillstyrka bifall till motionen.

Göteborgs rådhus den 21 februari 1935.

På samfällda rådhusrättens vägnar:

B. A. Wallinder.

Jarl Holmquist.

Bilaga G.

Till Kungl. hovrätten över Skåne och Blekinge.

I skrivelse den 11 februari 1935 har Kungl. hovrätten lämnat samfällda rådhusrätten tillfälle att yttra sig över en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 219 om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar.

Samfällda rådhusrätten får med anledning härav meddela, att kommissionär sedan den 5 juli 1927 varit förordnad vid magistraten och rådhusrätten. Som regel har därtill förordnats den vid rådhusrätten anställda ordinarie aktuarien och instruktionen för kommissionären innehåller att för befattningen skall i tillämpliga delar gälla vad i domsagostadgan finnes stadgat om kommissionär i domsaga.

Enär denna anordning visat sig vara till gagn, tillstyrker samfällda rådhusrätten bifall till motionen, och detta desto hellre som det är uppenbart,

att ett direkt korresponderande mellan allmänheten och landets myndigheter skulle verka synnerligen betungande för myndigheterna.

Malmö rådhus den 20 februari 1935.

Å samfälliga rådhusrättens vägnar:

S. E. Tillström.

N. G. Melander.

Bilaga H.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Göta Hovrätt.

Sedan rådhusrätten lämnats tillfälle att yttra sig över en av herr Erik von Heland i riksdagens första kammare väckt motion om anställande av kommissionärer vid rikets underrätter och överdomstolar får rådhusrätten härmed vördsamt anföra:

Det är ju möjligt att det vid någon eller några rådhusrätter tillämpas ett sådant system att det skulle kunna vara önskvärt att där få anställda kommissionärer med uppgift att betjäna allmänheten. Det är emellertid rådhusrättens egen erfarenhet att om rådhusrättens ledamöter visa förståelse för att kommunikationen med allmänheten skall försiggå på ett för allmänheten tillfredsställande sätt — att denna förståelse är ganska allmän tror sig rådhusrätten kunna vitsorda — införande av ett kommissionärsinstitut med skyldighet att föra diaries m. m. skulle vara ägnad att för allmänheten fördyra dess kostnader. Vid härvarande rådhusrätt inkomma årligen en hel del framställningar med posten vilka upptagas direkt av den ledamot, vars avdelning ärendet berör. Att förhållandet är allmänt vid rådhusrätterna torde kunna härledas av att det så ofta inträffar att posten anlitas från långt avlägsna trakter, där man säkerligen icke har någon kannedom om praxis vid denna rådhusrätt. Funnes en fast kommissionär är det väl troligt, att denna finge hand om alla dylika framställningar utan någon som helst båtnad för allmänheten. En tänkbar utväg vore att länsstyrelserna fingo en viss prövningsrätt, huruvida kommissionär skulle finnas vid rådhusrätt. I de fall där anledning till klagomål av den art motionen anger funnes skulle ju vederbörande domstol kunna förstädigas att anställa kommissionär, under det att andra rådhusrätter, som på annat och bättre sätt sört för att allmänheten icke betungas med onödiga kostnader, skulle få bibehålla det av dem använda systemet.

Halmstads rådhus den 16 februari 1935.

Å Rådstuvurättens vägnar:

Georg Bissmark.

Bilaga I.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Svea Hovrätt.

Genom Kungl. Hovrättens skrivelse den 11 innevarande februari lämnad tillfälle att avgiva yttrande angående förslag om inrättande av kommissionärer bl. a. vid Rikets rådhusrätter får rådhusrätten härigenom vördsamt anföra följande.

Vid denna rådhusrätt mottages handlingar till rådhusrätten eller till magistraten av tjänstförrättande borgmästaren samt behandlas av vederbörande myndigheter i vanlig ordning, för så vitt givetvis fråga är om ärenden, vilka överhuvudtaget kunna ingivas utan befullmäktigat ombud.

Något klagomål har jag under min tioåriga tjänstetid härstädes aldrig avhört beträffande det förhållandet, att särskild kommissionär icke finnes anställd.

Handlingarna, som icke avhämtas av vederbörande personligen, avsändas av mig, varvid jag stundom debiterar något mindre belopp för besvären exempelvis 50 öre eller 75 öre, någon gång något mera därest besvärliga inläggningar eller assureringar skola avsändas.

Både ingivandet och avsändandet bliva på detta sätt icke blott stundom — och för det mesta — *avgiftsfritt* utan även, därest kostnad debiteras, *billigare* än vanlig kommissionärstaxa.

Vid kansliet här finnes icke ständigt biträde utan endast vid de tider, då längder och dylikt skola utskrivas eller avskrivas.

Skulle en kommissionär bliva anställd skulle borgmästaren för det första få svårighet med att anskaffa någon, som ständigt skulle stå färdig med att sända eller ingiva, varjämte det för varje fall skulle bereda honom idel besvär med att giva bud exempelvis om ett bevis eller protokoll skulle avsändas. Därtill komme, att han finge tala om i detalj huru med varje ärende skulle förfaras, vilket besvär bleve större än om han själv på ett par minuter skriver ett postförskott eller dylikt.

Då exempelvis en beställning på ett gravationsbevis inkomme per telefon skulle borgmästaren i stället för att själv skicka det sända bud på kommissionären, att ett bevis funnes att expediera samt därefter meddela vart detta bevis skulle sändas.

Om handlingar inkomme, som tarvade komplettering, skulle borgmästaren likaledes underrätta kommissionären samt omsorgsfullt inpränta, vad som ytterligare erfordrades.

Ett inrättande av kommissionärsbefattning vid en rådhusrätt som denna skulle sålunda endast förorsaka vederbörande myndighet besvär, öka allmänhetens utgifter för expeditionen samt i sin mån bidraga till det redan allt för myckna lagstiftandet i tid och otid.

Beträffande de större rådhusrätterna är givetvis förhållandet ett annat. Några klagomål torde dock även beträffande kommissionärsförhållandet vid dessa vara sällsynta.

Rådhusrätten får för sin del vördsamt avstyrka den ifrågasatta institutionens reglerande genom lagstiftning.

Trosa den 27 februari 1935.

Henry Anckarman
Rådhusrättens ordförande.

Bilaga K.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Göta hovrätt.

Med anledning av Kungl. hovrättens remiss den 11 februari 1935, varigenom rådhusrätten i Kalmar beretts tillfälle att avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion om anställande av kommissionär vid rikets rådhusrätter och överdomstolar, får rådhusrätten härmed anföra följande.

Vid rådhusrätten finnes redan införd den ordningen, att till »kommissionären vid rådhusrätten» ställda skrivelser med begäran om uttagande av bevis och resolutioner, inhämtande av upplysningar eller andra uppgifter samt ingivande till befattningshavare vid rätten eller till inskrivningsdomaren av handlingar mottagas, i förekommande fall utkvitteras samt brytas av magistratens ordförande och av honom efter ärendets beskaffenhet fördelas på de vid rådhusrättens tre särskilda expeditioner anställda expeditionsbiträdena, vilka en var inom sitt arbetsområde ombesörja det begärda ärendet och mot samma arvode, som gäller för vid domsagornas kanslier anställda kommissionärer, redovisa ärendet till sökanden. På alldeles samma sätt förfäres här, när, som ofta sker, skrivelser i ovannämnda syften anlända till någon av befattningshavarna personligen.

Något trängande behov av lagstiftning i ämnet synes sålunda för denna rådhusrätts vidkommande icke föreligga.

Att det ansetts nödvändigt förordna om kommissionärers anställande vid domsagorna har antagligen till en del haft sin grund däri, att domsagornas kanslier icke sällan äro förlagda på platser, där ingen yrkesutbildad advokat är bosatt. Då i varje stad med rådhusrätt torde finnas någon sådan advokat, vilkens adress kan erhållas genom telefonkatalog eller handelskalender, bortfaller detta skäl för rådhusrätternas vidkommande. I Kalmar finnas sex yrkesutbildade advokater.

I detta sammanhang vill rådhusrätten icke underlåta framhålla, att officiellt anställande av kommissionär vid rådhusrätt kan medföra icke önskvärd konkurrens med stadens advokater, särskilt om kommissionären berättigas att, i analogi med vad beträffande domsagornas kommissionärer är praxis, till rätten ingiva handlingar i ansökningsärenden, vartill kommer att, då till kommissionär sannolikt komme att förordnas icke rättsbildat biträde, ansökningshandlingarna ofta komme att vara oriktiga eller ofullständiga.

På grund av vad sålunda anförts får rådhusrätten vördsamt avstyrka, att lagstiftning, i vad rådhusrätterna angår, äger rum i det ämne, motionen omfattar.

Kalmar rådhus den 22 februari 1935.

På rådhusrättens vägnar:

Y. Malmquist.

Bilaga L.

Till Kungl. Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Sedan rådhusrätten i Trälleborg enligt Kungl. hovrättens skrivelse av den 11 innevarande februari månad lämnats tillfälle att inkomma med yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar, får rådhusrätten härutinnan vördsamt anföra:

Rådhusrätten kan helt instämma i motionens syfte såvitt angår anställande av kommissionärer hos underdomstolarna i stad, ty det är otvivelaktigt, att avsaknaden av sådana befattningshavare för den rättssökande allmänheten medför svårigheter och extra kostnader.

Med insikten härom har rådhusrätten för mera än fyra år sedan härstädes sökt råda bot på nämnda sakförhållande genom att på eget initiativ utse person att med kommissionärs befogenhet tillhandagå allmänheten — — —¹⁾ Rådhusrätten anser sålunda synnerligen önskvärt, att fast kommissionärskap hos rådhusrätt fastslås i lag.

Det torde vara otvivelaktigt, att rätt avsevärda kostnader uppstå för parter vid bevakning av mål hos rikets överdomstolar. Men härvidlag må anses, att det verkliga sakförhållandet ligger något annorlunda till. En fullföljd av mål hos överdomstolar är ju ett direkt led i en pågående processföring och med de skarpt utmärkta formella behörighetskrav och kravet på handlingarnas befintlighet i övrigt i fullgott formellt skick vid ingivandet till överrätter, torde större krav böra ställas på ombudsbehörigheten än vad ett kommissionärskap med icke juridiskt utbildad person innebär. Med den praxis, som nu råder, skicka advokater och allmänhet från rikets övriga orter nästan undantagslöst handlingar, avsedda för överdomstolar, till juridiska ombud, bosatta å de platser, där överdomstolar finnas. Enligt uppkommen sedvänja anses det härvidlag åligga sistnämnda jurister icke blott att ingiva handlingarna till överrätten på grund av vidfogad fullmakt utan även att före ingivandet noggrant granska handlingarnas formella oantastlighet, särskilt som just dessa jurister genom sin verksamhet äro särskilt förtrogna med överrätternas skriftväxlingsformer och arbetssätt.

Det torde förty icke vara rådligt att hos överrätterna tillsätta kommissionärer med i allo vidsträckt befogenhet att uppträda såsom formell part i verkliga rättegångsmål. Deras kompetens räcker icke till och rättssäkerheten skulle för många parter sättas i fara.

Däremot torde intet hinder möta för införandet av ett begränsat kommissionärskap hos överrätterna, d. v. s. att en kommissionär utan sysslande med partsskap i rättegångsmål skulle äga befogenhet att uttaga lagakraftbevis och övriga bevis, beställda direkta avskrifter av ineliggande handlingar m. m.

I slutet av åberopade motionen har motionären framhållit såsom önskvärt, att allmänheten skulle kunna utan anlitande av kommissionär direkt korrespondera med landets myndigheter.

Rådhusrätten får på det allra bestämdaste motsätta sig ett sådant förslag. Utom det allmänt kända förhållande, att oansvariga personer mycket ofta uppvakta myndigheterna med rena okynnesskrivelser, klanderskrivelser mot viss ämbetsman eller visst sakförhållande m. m., måste det anses alldeles uteslutet, att personer i domarställning skulle kunna vara skyldiga att i

¹⁾ Här redogöres för kommissionärsväsendet i staden.

skriftväxlingsform besvara frågor och påfordrade upplysningar i förhållanden, som sedermera skulle bliva föremål för ett slutgiltigt rättsligt bedömande. Med de ringa avgifter, som kommissionärer enligt gällande regler äro skyldiga att sig åtnöja, torde någon börda för allmänheten icke läggas. Den som vill uttaga eller ingiva handlingar eller bekomma vissa uppgifter och som icke önskar personligen företräda hos vederbörande myndighet, bör med lätthet kunna underkasta sig de nu fastställda kommissionärskostnaderna.

Trälleborgs Rådhus den 26 februari 1935.

För Rådhusrätten:

Alvin Wirgin.

Einar Runquist.

Bilaga M.

Till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Sedan utskottet i skrivelse av den 31 januari 1935 anhållit om Föreningen Sveriges Stadsdomares yttrande över en inom riksdagens första kammare av herr von Heland väckt motion om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar, får föreningen anföra följande.

Motionen innefattar hemställan därom, att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla, att kommissionärer måtte finnas anställda jämväl hos rikets rådhusrätter och överdomstolar med de åligganden, som angivas i kungl. kungörelsen den 30 juni 1933 angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter.

Föreningen, som inskränker sitt yttrande över motionen till vad densamma kan hava avseende å rådhusrätterna, vill i anledning av den i motionen gjorda hemställan erinra därom, att det därmed avsedda syftet i huvudsak hittills torde hava vunnits genom att såsom kommissionärer vid rådhusrätterna anlitas därstädes anställd rådhusvaktmästare eller i fall, då magistraten eller ledamot därav är överexekutor, den kommissionär, som skall vara anställd hos överexekutor. Nämnda personer torde såsom regel hava stått till allmänhetens förfogande mot det arvode, som stadgas i förenämnda författning. Såvitt föreningen har sig bekant, har några större olägenheter av det hittills tillämpade förfaringssättet icke förmärkts. Då den i motionen gjorda hemställan emellertid synes föreningen lämplig, får föreningen för sin del tillstyrka bifall till motionen.

Göteborg den 20 februari 1935.

Å föreningens vägnar:

Bernh. Lindberg.

Jarl Holmquist.